

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

קיד.

עין משפט גרי מציחה

(א) ר"ה טו, גיטין ה: תמונת
מא: ז'ק' ל: פנהדרין לז:
טו י"א ז"א, ו'א' א, י'נ"ל
זכ"פ"ז:

הגהות הב"ה

(א) רשב"ם ד"ה אמרייה וכו' והקשמו לו הס"ד ואמר ק' מ"ה וה"ג אמרייה לשמנתא קמיה דרב כהנא ולרב יוסף מי ניהא דבפ"ז:

מוסף רש"י

אבל בליה. שאלו ראו לזון תומצין ואין עשין דין אפילו למחר, משמעם לא נגלו לשרב ללא דין (סנהדרין 17).

מוסף תוספות

א. ואפי' עברו וקבלו אינו מקובל ואין דנין ע"פ אותה קבלה כחמת דין. רשב"ם. ג. עין רשב"ם למה כשבאו בליה פסולין לפרש"י. ג. [ומשום כן פסלו עדים הקרובים לדיינים שאם החזימו לא על פיהם הן נהרגין. רשב"ם. ד. [ומעשים בכל יום שמקדשין בפני רחוקים וקרובים ואינם חוששים משאם הקרובים נתבחו להעיר ותהא אף עדות הכשרים בטלו. י"ן. ה. דהא הרוג לא בא לביד מן הסתם, ודוחק הוא לאוקמה בשעשו טריפה ובה לביד. רשב"ם ממות ו.

אפילו הן שלשה כותבין ואין עושין דין. למחר אפילו לא כתבו אלא אם כן יצוהו אחרים ויעידו בפניהם כדאמר בראש השנה [כה]: ראוהו שלשה והן בית דין יושבו מחזריהם אלל היחיד אחד מהשלשה ויעידו השנים בפניהן ויאמרו השלשה מקודש ופרכינן התם ולוקמו בדוכתייהו וליקדשו ומוקמינן כשראוהו צלילה הלכך הן עלמין אינם יכולין לקדש למחר שהרי צלילה עדים היו ולא דיינין ולמחר אין עד הרואה בדבר נעשה דייין על פי עדות עלמין אלא אם כן יעיד אחר בפניו והשם אזו עושה הדין על פי עדות עלמין והלכך אחד מן השלשה שראו החדש כשמושיבין שנים אכלו להיות דיינין ושנים הרואין מעדין בפניהם יכול הוה להיות דייין אע"פ שראוהו צלילה עמהן שהרי ע"פ עדות אחרים שמעדין לפניו הוא דין את הדין ולא על פי ראיות עלמין דאין לנו לפסול דיינין בשביל שראו בדבר כל זמן שלל העידו אלא שהוא עלמין לא ידון את הדין על פי ראיות עלמין דאין עד נעשה דייין וכגון שראה בשעה לזון את הדין דלא תהא שמיעה גדולה מראיה מה לי הם דיון למחר. והכא נמי מהאי טעמא משום דהוה עדים צרתייהו צלילה דלא מני' למימר לא תהא שמיעה גדולה מראיה דהיא ראיה לא תשיבין לה כעדות שהועד בפניהן אלא היכא דראו בשעה שיכולין לעשות הדין אכל היכא דראו בשעה שאין יכולין להיות דיינין כגון צלילה היא ראיה ראיה עדים היא שראין בדבר ולא ראיה דיינין היא והלכך ע"פ ראיות דיינין אפילו הם עדים אין יכולין הן עצמן להיות דיינים על פי ראיות עלמין דאין עד נעשה דייין. ומיהו ב"ד שהעידו לפנייהם עדות צלילה עדות גמורה היא ויכולין לזון למחר ביזם אכל ראיה דידהו שראין צלילה לא שצבין ראיה הועד לפנייהם צלילה דכיון דלא חוו בהיא שעתא לדניא ראיה דידהו אינה כשמיעה ממש ששמעו מפי עדים צלילה אלא הן עצמן נעשו עדים ושוב לא יהו דיינין בעדות עלמין אלא יעידו אחרים בפניהם והכי הלכתא וכי הא סוגיא אשכחן בב"ק בב' החובל (דף ק"ג) גבי התוקע לחצרו: ואין עד נעשה דייין. המעיד על הדבר אין נעשה עוד דייין באותו דבר וגם אם ראה את הדבר ונעשה עד אין נעשה עליו עוד דייין בעדות עלמין אלא אם כן מעדין אחרים בפניו. ונראה בעיני דגוררת הכתוב היא דתיב [ודנייהו] ועמדו שני האנשים וגו' בעדים הכתוב מדבר (שבוטות דף ג.) לפני ה' היינו לפני דיינין אשמועינן קרא לזריך להעיד שנים לפני דיינין אכל העדים אינן חוזרין ויושיבין ודנין: ה"ג קנין עד אימתי יכול לחזור. וכו"כ בפירושי רבינו חננאל. ובין מתנת צריא ובין מתנת שכיב מרע במקלת דאית זיה קנין מיירי. וקבעי עד אימתי יכול לחזור בו מקניינו ולבטלו דהא לא נגמר ומקני מיד אלא לדעת לקיים לו תנאים שיפירש אחריו כן או אם ירצה לחזור בו מיד שיוכל לחזור דקים להו לרבנן דאדעתא דהכי מקני איניש שיתן לבו אחרי כן וידע אם אפשר לו בקנין זה לעשותה קנין גמור: כל זמן שיושיבין. דאדעתא דהכי מקני ליה ע"מ שאם לא יחזור בו באותו מעמד אכל אם יחזור בו יבטל: **באותו ענין.** של אותה מתנה: שלשה שנכנסו בו. במתנת שכיב מרע במקלת ובקנין מיירי דאילו יכול לחזור בו: **ליחוש דלמא הדר ביה.** ואמאי קאמר ראו עושין דין דמשמע באותו מעמד אע"פ שעדיין יושבין עושין דין גמור ואמאי הא כיון דיכול לחזור בו ויבטל הדין לא הוי דין: **אמרייה לשמעיהו כו'.** נתווכחתי בדבר לפניו והקשתי לו: (א) ולרב יוסף מי ניהא כו'. והכי גרסינן אמרייה לשמעיהו קמיה דרב כהנא: מענינא

אבל בליה אפילו שלשה כותבין ואין עושין דין. דהיא ראיה כמו עדות ואין מקבלין עדות צלילה כדמוכח פרק ראיהו בית דין (ר"ה דף קה: ושם) לקבלת עדות כחמת דין^א והיום דרשו לקבלת עדות יכולין לזון על פי ראיות יוס דלא תהא שמיעה גדולה מראיהו ולא כמו שפירש הקונטרס דאמר קבלו עדות שהעידו לפנייהם צלילה דייין למחר ע"פ אותו עדות ואין לרבינן לחזור ולהעיד בפניהם ביזם ומה שפירש הקונטרס דוקא שנכנסו לבקר^ב אכל הזמינוס להעיד שוב אין יכולין לזון אפילו יעידו אחרים דהוה להו עדים ואין עד נעשה דייין והציה ראיה מפ"ק דמכות (דף ק"ג.) דרבי יוסי סבר נמלא אחד מהן קרוב או פסול עדות כולן בטלה ולרבי נמי כי אמרי לאסתידי תמינא הוה עדים ואין עד נעשה דייין: דהלכתא כוותיה דרבי וקיימנא לן כרבי נחמן דיינין והיא דר"ה דמושיבין מחזריהן אכל היחיד איירי שלל הלכו ממחלה ע"מ לראות דל"כ אין שוב היחיד יכול להיות דייין והציה ראיה נמי מתשובת רש"י וז"ל שהיה מדקדק מכאן שאין לרבי לומר אתם עדי דאי אמר להו ליהו עלי סהדי אמאי ראו עושין דין הא סהדי שויניה סהדי ואע"פ שפ"ה שיכול להיות דייין כשראו צלילה כיון שיש עדים מעידים בפניו כשמתכוין להעיד גרע טפי ואין להקשות כי פריך בב' ראוהו ב"ד (ר"ה דף קה:.) מושיבין מחזריהן לוקמו בדוכתייהו וליקדשו דלא תהא שמיעה גדולה מראיה אמאי לא משני כגון שנתכוונו להעיד דאין יכולים להיות דיינין דהא אי נתכוונו לא היה היחיד נעשה דייין ומיהו אין נראה פי' דטעם דאין עד נעשה דייין הוה או משום דהיא עדות שאי תמינא יכול להימנה דכיון שהן עצמן עדים ודיינין לא יקבלו הזמה על עצמן^א או משום דצביעין ועמדו שני האנשים אלו העדים לפני ה' אלו דיינין אכל העדים עצמן אין חוזרין ויושיבין ודין ומהני טעמי אין לפסול המתכוין להעיד אלא דוקא עד המעיד ומנהיג דמכות שצביא אין ראיה דהתם גוררת הכתוב הוא דמקיש ג' לשנים דאפילו הן מאה אם נמלא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה ועוד קשה לר"י לפירושו דמדתיה אין עד נעשה דייין לנמלא אחד מהן קרוב או פסול אי"כ לרבי יוסי דאית ליה דבראיה צלילה בלא כוונה עדות נמלא אחד מהן קרוב או פסול עדותן בטלה כמו כן לא יעשה שוב דייין אי"כ לית ליה שלל תהא שמיעה גדולה מראיה והשתא ב"ה פריך בפשיטות ולא תהא שמיעה גדולה מראיה ומשמע דליכא מאן דפליג ועוד קשה דרב יהודה אדרב יהודה דרב יהודה פסיק במכות (דף ק"ג.) כרבי יוסי דבראיה צלילה נעשה עד ואין עד נעשה דייין וז"ה הכי קאמר רב יהודה ראו עושין דין הלל נעשו עדים אע"פ שלל נתכוונו אלא ודאי אומר ר"י דאין לדמותו ועוד אומר ר"י דהתם נמי בכונה לחודה שנתכוונו להעיד בשעת ראיה לא היתה עדותן בטלה אלא כשהעידו אח"כ בב"ד דאי לא תימא הכי אין לך גט כשר כשנותנין בפני קרובין או קדושין אם נתכוונו להעיד^א והא דקאמר ומה יעשו שני אחין שראו באחד שהרג את הנפש אע"פ שאין עדותן בטלה אלא כשמעדין בפני ב"ד מ"מ פעמים שאין האח זה יודע שכבר העיד אחיו ומעיד ומיהו מעיקרא הוה בעי למימר התם דבראיה צלילה היתה נפסולין כשנמלא אחד מהם קרוב או פסול מדפריך הרוג י"ל^ב נרצע י"ל הורג ורוצע י"ל אכל לפי המסקנא דבעי למימר ומוסיק רבא אמר קרא יקום דבר במקיימי דבר הכתוב מדבר דהיינו עדים שהדבר מתקיים על ידיהן אין נפסולין עד שיעידו בבית דין ויקיימו דבר: וז"ל^א עד נעשה דייין. היינו עד המעיד כדפרישית ודוקא בדאורייתא אכל דדרבנן נעשה דייין

קמיוכח בב"ק דגיטין (דף קה:) ובפ"ב דכתובות (דף קה: ושם) ורבי עקיבא דאמר בהבבול (ב"ק דף ק"ג: ושם) כולן עדים הן ואפילו עד הרואה אין נעשה דייין היינו דוקא דיינין נפשות כדמוכח בב' ראוהו ב"ד (ר"ה טו.) דמפרש טעמא כיון דחזו דקטל מו לא מנא חזו ליה בזכותיה ואם תאמר (דכפרק קמא) דמכות (דף ק"ג.) מפרש טעמא אחריהא דקאמר ר' עקיבא מנין לסנהדרין שראו בו' שאין ממיתין אותו עד שיעמוד בב"ד שנאמר עד עמדו לפני העדה למשפט עד שיעמוד בב"ד אחר וי"ל דהיא דרשא דמכות עיקר והיא דר"ה (דף טו.) לא קאמר אלא דמהיהא טעם לא גמרינן שאר דיינים מהתם דדוקא דיינין נפשות אין עד הרואה נעשה דייין משום והציה העדה: **ניחוש דלמא הדר ביה.** קשה לר"י דל"כ כל מתנת שכיב מרע בצולה או מצוה ממתת מיתה ניחוש דלמא הדר ביה וכי תימא הכי נמי זריך עדים שלל חזר בו עד שמת דהא צוק פ"ק בב"מ (דף י"ט.) אמר קמא ובתרא בתרא קני קמא לא קני משמע ואי ליכא בתרא קמא קני

יש א מיי פ"ה מהל' עדות הלכה מ פמג עשין קט טו"ש"ע ח"מ ט"ז סעף ה: ב ב מיי פ"ה מהלכות מביעה הלכה י סמג עשין כט טו"ש"ע ח"מ ט"ז ס"ק ס"ב ע"ה ו:

רבינו גרשום

ביום אבל בליה אפי' שלשה כותבין. משום עדות: ואין עושין דין. דאין דין נהוג בליה כהגרסינן בסנהדרין דיינין ממונות דנין ביום וגומרין אף בליה אבל אין מתחילין בליה דכתיב והיה ביום הנחילו את בניו הא כיצד יום לחתולין דין לילה לגמר דין: מאי טעמא. כשנכנסו בליה אין עושין דין. משום הדות עדים ואין עד נעשה דייין: אין ה"ג קאמינא דין נחלות: איתמר קני. שקני משכיב מרע או מיד אחר אם רצה לחזור מאתו קני עד אימתי יכול לחזור: רבה אמר כל זמן שיושיבין. אע"פ שאין עוסקין באותו ענין: רב יוסף אמר כל זמן ששוקק באותו ענין אע"פ שאין יושבין: ואי סלקא דעתך כל זמן שיושיבין יכול לחזור אם כן אמאי אם צרי עושין דין מיד לאלתו כשצוהו ומורדין כל אחד לירוששתו ולהוש דלמא הדר ביה אותו שכיב מרע מצואתו עד שהן יושבין (א) ודברי שכיב מרע אין צריכין קנין חדשוב שקנין דככותבין ומסורין דמי כל זמן שקנין חזר יכול הוא נמי לחזור בו אלא הוהיל דכל זמן דעסקין באותו ענין לא הדר ביה חו לא מציי הדר ביה הוהיל דסלקי מההוא עינא: אלא מאי אית לך למימר. לרב יוסף דמצי למיעבד דין משום דכבר סלק

(א) אולי צ"ל ופך שדברי שב"מ וכו' וככותבין ומסורין דמו מ"מ כל זמן שקנין חזר וכו'.

קמיוכח בב"ק דגיטין (דף קה:) ובפ"ב דכתובות (דף קה: ושם) ורבי עקיבא דאמר בהבבול (ב"ק דף ק"ג: ושם) כולן עדים הן ואפילו עד הרואה אין נעשה דייין היינו דוקא דיינין נפשות כדמוכח בב' ראוהו ב"ד (ר"ה טו.) דמפרש טעמא כיון דחזו דקטל מו לא מנא חזו ליה בזכותיה ואם תאמר (דכפרק קמא) דמכות (דף ק"ג.) מפרש טעמא אחריהא דקאמר ר' עקיבא מנין לסנהדרין שראו בו' שאין ממיתין אותו עד שיעמוד בב"ד שנאמר עד עמדו לפני העדה למשפט עד שיעמוד בב"ד אחר וי"ל דהיא דרשא דמכות עיקר והיא דר"ה (דף טו.) לא קאמר אלא דמהיהא טעם לא גמרינן שאר דיינים מהתם דדוקא דיינין נפשות אין עד הרואה נעשה דייין משום והציה העדה: **ניחוש דלמא הדר ביה.** קשה לר"י דל"כ כל מתנת שכיב מרע בצולה או מצוה ממתת מיתה ניחוש דלמא הדר ביה וכי תימא הכי נמי זריך עדים שלל חזר בו עד שמת דהא צוק פ"ק בב"מ (דף י"ט.) אמר קמא ובתרא בתרא קני קמא לא קני משמע ואי ליכא בתרא קמא קני

קני